

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Asiantuntijalausuntopyyntö 24.9.2024

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto on pyytänyt Väylävirastolta asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä vuoden 2025 talousarvioksi. Väylävirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa ja toteaa lausuntonaan seuraavaa, painottuen Väyläviraston toimintamenot (31.01.03), perusväylänpidon (31.20.10) ja väyläverkon kehittämisen (31.10.77) momentteihin.

Väyläviraston toimintamenot (31.01.03)

Hallitus esittää Väyläviraston toimintamenoihin 57,580 milj. euron nettomäärärahaa. Esitys sisältää hallitusohjelman ja kehyspäättöksen mukaisen 5,16 milj. euron (8,2 %) leikkauksen viraston toimintamenorahoitukseen. Tähän mennessä Väylävirastossa on päätetty noin 3,5 miljoonan euron vuositason säästöistä, jotka saadaan muun muassa luopumalla henkilöstön tulospalkkiosta, säästämällä toimitilavuokrista sekä leikkaamalla matkustuskuluista, koulutusmenoista ja rekrytointikuluista. Osana viraston vuoden 2025 toiminnansuunnittelua arvioidaan, voidaanko saada lisäsäästöjä muun muassa tiedonhallinnan ja ICT-palveluiden ostoista. Käynnissä on myös lähivuosien henkilöstösuunnitteluprosessi, jonka tavoitteena on löytää henkilöstömenosäästöjä tulevana vuosina.

Väylävirasto vastaa väylänpitäjänä tie-, rata- ja vesiväylien palvelutason ylläpidosta ja kehittämisestä valtion hallinnoimilla liikenneväylillä. Tienpidon osalta Väylävirasto vastaa myös ELY-keskusten toiminnallisesta ohjauksesta. Väyläviraston oma henkilömäärä on noin 490 ja ELY-keskusten liikennevastuualueiden hieman yli 400. Ruotsissa vastavan tie- ja rataverkosta vastaavan Trafikverketin oman henkilöstön määrä on yli 11 000.

Tilaajavirastoina Väylävirasto ja ELY-keskusten liikennevastuualueet työllistävät väylänpidon tehtävissä välillisesti noin 18.000 henkilöä, noin 2 miljardin euron vuosibudjetilla. Tilaajatehtävissä keskeistä on pystyä määrittelemään, hankkimaan ja valvomaan ostettavat palvelut, mihin tarvitaan kyvykäs ja määrältään riittävä oma henkilöstö. Väyläviraston ja väylänpidon kokonaistuottavuuden kannalta ratkaisevinta on, miten infra-alan tuottavuutta voidaan parantaa.

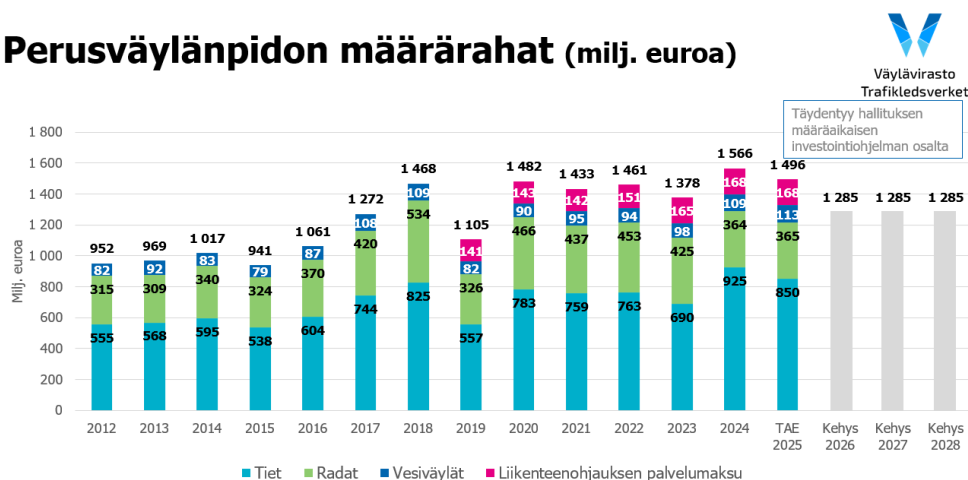
30.9.2024

Väylänpidon rahoituksen kokonaiskuva

Valtion väylärahoitus (perusväylänpito ja väyläverkon kehittäminen) on esitetty kuvissa 1 ja 2. Hallituksen määräaikainen investointiohjelma sisältyy kuvaajien rahoitukseen siltä osin, kun siitä on tehty päätöksiä tai annettu hallituksen esitys talousarvioksi.

Maarakentamisen kustannustaso nousi vuodesta 2020 vuoteen 2023 yhteensä lähes 30 % ja on jäänyt korkealle tasolle.

Perusväylänpidon määrärahat (milj. euroa)

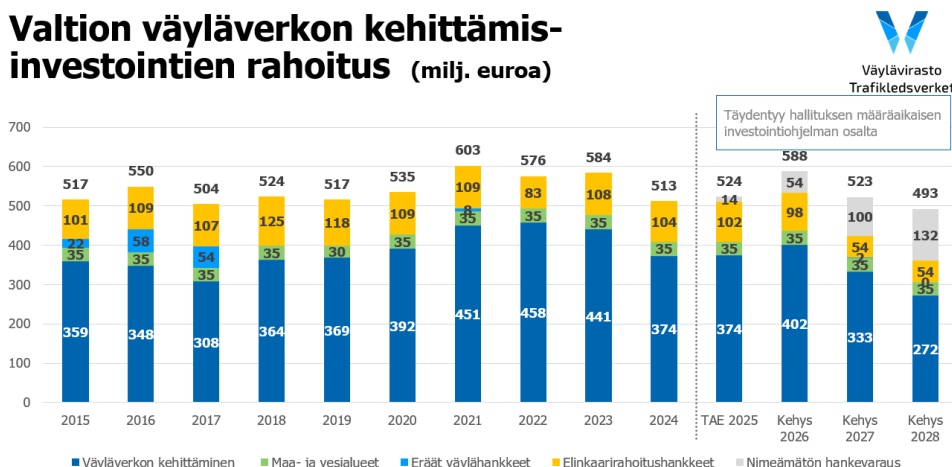

Liikenteenohjaus sisältyi ennen vuotta 2019 liikennemuotoikohtaisiin kustannuksiin

Tuleville vuosille ei vielä ole jakoa väylämuodoittain, vaan se täsmenee talousarviovalmisteluissa vuosittain.

23.9.2024

Valtion väyläverkon kehittämisinvestointien rahoitus (milj. euroa)

23.9.2024

Kuvat 1 ja 2. Talousarvioiden ja julkisen talouden suunnitelman mukainen valtion väylärahoitus (sisältäen HE TAE2025 vaikutus).

30.9.2024

Perusväylänpito (mom. 31.10.20)

Perusväylänpitoon esitetään 1 496 056 000 euron nettomäärärahaa (mom. 31.10.20). Hallituksen esitys sisältää 200 milj. euron rahoituksen hallituksen määräaikaisesta investointiohjelmasta korjausvelan purkamiseen. Lisärahoitus kohdistetaan tieverkolle. Perusväylänpidon määrärahoista on budjetoitu käytettäväksi tienpitoon 850 milj. euroa, radanpitoon 365 milj. euroa, vesiväylänpitoon 113 milj. euroa sekä liikenteenohjaus- ja informaatiopalvelun ostoon 168 milj. euroa. Lisäksi toimenpiteiden budjetoinnissa otetaan huomioon tuloina arviolta 55 milj. euron ratamaksun perusmaksu, joka kohdennetaan radanpitoon.

Talousarvion mukaisesti väylänpidossa priorisoidaan liikenneverkon päivittäisen liikennöitävyyden vaatimat toimet, vilkasliikenteisen ja elinkeinoelämälle merkittävän verkon kunto sekä liikenneturvallisuus ja digitalisaation tuomat mahdollisuudet. Kaikissa toimenpiteissä pyritään huomioimaan parlamentaarisen liikennejärjestelmäsuunnitelman asettamat tavoitealueet, joita ovat saavutettavuus, kestävyys, tehokkuus ja ilmastonmuutoksen hillintä. Korjausvelan kasvua pyritään hillitsemään ja väylien kuntoa turvataan huomioiden erityisesti elinkeinoelämän tarpeet.

Perusväylänpidon rahoituksesta noin puolet kohdistetaan verkon päivittäisen liikenteen turvaamiseen (kulutusmenoihin) seuraavasti: verkon hoito (483 milj. eur), liikenteen ohjaus ja informaatio (168 milj. eur), jäänmurto (75 milj. eur) ja maantielauttaliikenne (59 milj. eur). Toinen puoli kohdistetaan verkkojen korjaamiseen (713 milj. eur) sekä parantamiseen ja suunnitteluun (53 milj. eur).

Hallitus on lisännyt osana määräaikaista investointiohjelmaansa vuoden 2025 kehystasoon 200 milj. euroa korjausvelan vähentämiseen ja 8 milj. euroa nimettyihin korjaushankkeisiin (6,5 milj. euron määrärahaa valtatie 8 päällystykseen ja rakenteiden korjaukseen välillä Tjock-Ömossa sekä 2 milj. euron määrärahaa Pietarsaassa uuden tieyhteyden toteuttamiseen välille Länsiväylä-Västergårdan (Fäbodentie)). Nämä on huomioitu tässä lausunnossa mainituissa luvuissa. Lisärahoituksella taitetaan huonokuntoisten teiden ja siltojen määrän kasvua.

Kuvassa 3 on esitetty maanteiden päällystysohjelman pituus vuosina 2005–2024 sekä arvio vuodelle 2025. Vuoden 2025 päällystysohjelman pituuden arvioidaan olevan noin 3200–3300 km. Päällystetyn tieverkon kunnon heikkenemisen (korjausvelan kasvun) estävä vuosittainen päällystysmäärä on tällä hetkellä noin 4000 km. Pidemmällä aikavälillä pitkäjänteisesti toimien vuosittainen päällystysmäärä voisi laskea noin 3 500 km:iin. Päällystetyn maantieverkon laajuus on noin 51.000 km. Talousarvioesityksen mukaisella rahoituksella pystytään pitämään keskeisen tieverkon kunto nykytasolla ja muun tieverkon huonokuntoisten päällysteiden määrä lisääntyy vain vähän (kuva 4). Lisärahoituksella voidaan myös laajentaa siltojen korjausohjelmaa, millä vastataan ikääntyvän sillaston nopeutuvaan rappeutumiseen ja korjaustarpeiden lisääntymiseen.

30.9.2024

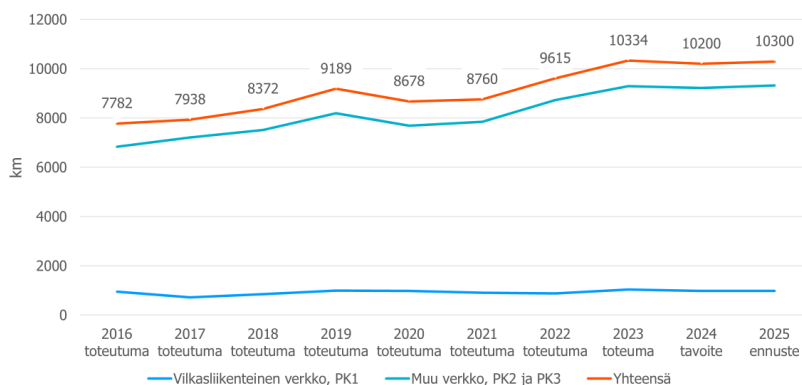
Maanteiden päällystysmäärät 2005-2025

Lisärahan/rahoituksen jatkuvuus ensiarvoisen tärkeää

Kuva 3. Maanteiden, sisältäen kävelyn ja pyöräilyn väylien, päällystysmäärät 2005–2023, toteutumaennuste v. 2024 sekä arvio vuodelle 2025 (km).

Päällystettyjen teiden huonokuntoisten määrän kehitys 20.9.2024

6

Kuva 4. Päällystettyjen teiden kunnon kehittyminen esitetyllä rahoitustasolla.

30.9.2024

Korjausvelka muodostuu huonokuntoisen, korjaustarpeessa olevan väyläomaisuuden korjauskustannusten yhteenlasketusta summasta. Vuoden 2024 alussa valtion väyläomaisuuden korjausvelan määrä oli noin 4,2 mrd. euroa. Siitä maanteille kohdistui yli 2,5 mrd. euroa ja rautateille noin 1,6 mrd. euroa ja vesiväyliin 30 milj. euroa. Sekä maanteilla että radoilla korjausvelka koostuu pääosin linjaosuuksien kuntopuutteiden korjaustarpeesta. Vuoden 2024 aikana korjausvelan ennustetaan kasvavan noin 60 milj. euroa. Kasvu kohdistuu pääosin siltojen ja ratojen päällysrakenteiden korjausvelkaan.

Ilman riittävää rahoitusta korjausvelka kasvaa erityisesti nopeasti rappeutuvissa osissa väyliä, joita ovat esimerkiksi vilkasliikenteiset maantiet. Korjausvelan määrään vaikuttaa väylien rappeutumisen lisäksi myös kustannustason nousu. Pelkästään vuosien 2021–2023 aikana tapahtunut voimakas kustannusten nousu on kasvattanut korjausvelkaa laskennallisesti lähes miljardilla eurolla. Vuoden 2025 rahoituksella korjausvelan ennustetaan kasvavan noin 80 miljoonaa euroa. Tulevina vuosina erityisesti maantiesiltojen sekä varusteiden ja laitteiden korjausvelan ennustetaan kasvavan.

Väyläverkon kehittäminen (mom. 31.10.77)

Hallitus esittää väyläverkon kehittämiseen 373 693 000 euron rahoitusta. Lisäksi momentin 31.10.79 jo ylläpitovaiheessa oleville elinkaarihankkeille esitetään 101 500 000 euroa. Esitetyn rahoituksen lisäksi väyläverkon kehittämisen kehyksessä on sitomatonta hankevarausta noin 14 milj. euroa vuodelle 2025. Talousarvioesityksessä ei ole huomioitu valmistelussa olevaa vuoden 2024 kolmatta lisätalousarviota.

Hallitus on leikannut väyläverkon kehittämisen rahoituskehystä hallitusohjelman ja kevään 2024 kehyspäätöksen mukaisesti yhteensä 200 milj. euroa vuodelta 2025, mutta toisaalta esittää käynnistettäväksi uusia kehittämisinvestointeja hallituksen määräaikaisen investointiohjelman rahoituksella yhteensä noin 480 milj. eurolla. Vuonna 2025 hallituksen määräaikaisesta investointiohjelmasta kehittämishankkeille osoitettava vuosirahoitus on 144 milj. euroa sisältäen sekä aiemmin päätettyjen että hallituksen esityksessä käynnistettäväksi esitettyjen hankkeiden määrärahat.

Aiemmin päätettyjen väylähankkeiden toteutus jatkuu suunnitellusti. Lisäksi hallitus esittää käynnistettäväksi vuonna 2025 seuraavat uudet hankkeet, joiden kaikkien rahoitus tulee hallituksen määräaikaisesta investointiohjelmasta. Esityksen mukaan Väylävirasto oikeutetaan tekemään sopimuksia seuraaviin hankkeisiin:

- 1) mt 642 Äänekosken silta liittyen siten, siitä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 15 milj. euroa
- 2) vt 15 Rantahaka (Kotka)—Kouvola liittyen siten, että siitä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 122 milj. euroa
- 3) vt 21 Palojoensuu—Maunu liittyen siten, että siitä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 30 milj. euroa
- 4) vt 23 Karvion kohta liittyen siten, että siitä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 14 milj. euroa

30.9.2024

- 5) Karjalan radan kehittäminen liittyen siten, että siitä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 90 milj. euroa
- 6) vt 12 Mankala—Tillola -hanke liittyen siten, että siitä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 92 milj. euroa. Valtuuden ja määrärahan käytön edellytyksenä on Lahden seudun MAL-sopimuksen allekirjoittaminen.
- 7) vt 8 parantaminen Kokkolan kohdalla, Kokkolan keskusta 1. vaihe liittyen siten, että siitä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 13 milj. euroa
- 8) vt 8 ja st 724 Vaasan yhdystien 1. vaihe liittyen siten, että siitä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 31 milj. euroa
- 9) Suupohjan radan suunnittelu ja korjaus liittyen siten, että siitä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 15 milj. euroa

Lisäksi aiemmin päätetyn, hallituksen määräaikaiseen investointiohjelmaan sisältyvän hankkeen Rantaradan kehittäminen Karjaa—Kauklahti valtuutta esitetään korotettavaksi 30 milj. eurosta 80 milj. euroon.

Hallituksen esitys 23.9. vuoden 2025 talousarvioksi ei sisällä MAL-neuvottelutuloksen mukaisia investointeja lukuun ottamatta vt 12:n kohdetta. Kaikkien seitsemän seudun (Helsinki, Tampere, Turku, Oulu, Jyväskylä, Lahti ja Kuopio) MAL-valmisteluryhmät ovat saaneet valmiiksi ehdotuksensa MAL-sopimuksiksi kaudelle 2024—2035. Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi ehdotuksia 23.9.2024 ja ehdotukset ovat siirtyneet hyväksyttäväksi kuntiin. Valtio hyväksyy sopimukset valtioneuvoston periaatepäätöksellä ja sopimukset allekirjoitetaan tavoiteaikataulun mukaisesti joulukuussa 2024. MAL-sopimuksissa valtio sitoutuu kaupunkiseutujen saavutettavuutta ja kestävästä liikkumisesta edistäviin hankkeisiin yli 570 miljoonan euron rahoituksella. Tästä Väyläviraston ja ELY-keskusten kautta kanavoituu noin 345 milj. euroa. MAL-sopimukseen sisältyy myös tiehankkeita, joita rahoitetaan MAL-sopimukseen sisältyvän rahoituksen lisäksi lähes 300 miljoonalla eurolla. MAL-sopimusten mukaisten hankkeiden rahoitus tulee hallituksen määräaikaisesta investointiohjelmasta. Hallitus esittää kohteiden käynnistämistä marraskuussa vuoden 2025 talousarvion täydennyksessä.

Lisäksi Väylävirasto korostaa Digiradan toteutusvaiheesta päättämistä. Digirata-hanke on Suomen rautateille välttämätön korvausinvestointi, jossa koko Suomen rataverkon turvalaitteet ja junien kulunvalvonta uudistetaan vuoteen 2040 mennessä. Hallitus ei ole esittänyt hanketta toistaiseksi valtion talousarvioon, mutta Väylävirasto pitää asian tärkeyttä esillä, jotta Digiradan toteutus etenisi saumattomasti käynnissä olevan kehitys- ja verifiointivaiheen jälkeen.

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Väylävirastossa asian on ratkaissut pääjohtaja Kari Wihlman ja esitellyt toimialajohtaja Mirja Noukka.

30.9.2024

Jakelu Eduskunta, valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto

Tiedoksi Väyläviraston kirjaamo
Väyläviraston johtoryhmä
Ari-Pekka Manninen

ASIAKIRJA / HANDLING / DOCUMENT

Tämä asiakirja on allekirjoitettu Väyläviraston sähköisen allekirjoituksen palvelussa.
Voit varmistaa Adobe Acrobatilla sähköisen allekirjoituksen eheyden.

Denna handling är undertecknad i Trafikledsverkets tjänst för elektroniska underskrifter.
Du kan verifiera den elektroniska underskriften med Adobe Acrobat.

This document has been signed at Finnish Transport Infrastructure Agency's service for
electronic signatures.
You can verify the authenticity of the signature by using Adobe Acrobat.

ALLEKIRJOITUKSET / UNDERSKRIFTER / SIGNATURES

Allekirjoittaja	Kari Wihlman
Allekirjoitusaika	30.09.2024 09:50
Allekirjoittaja	Mirja Noukka
Allekirjoitusaika	30.09.2024 09:50

ASIAKIRJAT

Asiakirja	LiV_1.10.2024_TAE2025_Väylävirasto_lausunto _30.9.2024_.pdf
-----------	--

